Рôкъ IV.

Вѣстникъ

Число 1.

Цвѣтень. 1890.

Подворôчной перервѣ Отець постановили знову выдавати вѣстникъ, але въ инших обставинахъ! Призвичаєй провади„ти Интернатъ въ иншôмъ напрямѣ, не хули ся въ силѣ дальше за„нимати ся лично Закладомъ, и то було причиною що року 1888. якъ раз два льта тому лишили Интернатъ Отцю Маршалкевичови. Колиже знову мусѣли взяти въ свои руки провадженє Интернату, не знали ми удасть ся такъ якъ давнѣйше до тыми бôльше менше учениками такъ ити рука въ руку якъ то давнѣйше бувало, але зъ другои сторôны видячи що упадає уклѣ Закладу постановили вертати додав„ных порядковъ, и давных практикъ. Що не може повернути вше та„кôрь давный напрямъ, то можна переконатись зъ 37. точки инструк„ції якъ лишили Отець Отцю Маршалкевичови, уступаючи зъ Ин„тернату, котру тутъ наводиться:

§. 37. „Mieliśmy podwójnę zadanie: wychować naszych uczniów na „ dobrych rusinów i dobrych katolików. Jakeśmy zawsze głosili „ w tem przypuszczeniu że nasi uczniowie będąc dobrymi rusinami „ i będą mieli wpływ na swoich, i wpłyną na to że między rusina„ mi przyjmie się kierunek czysto katolicki, który narodowości nie „ zaszkodzi ale owszem podniesie ją.

„ Po smutnem doświadczeniu zdaje mi się że dziś powinniśmy pos„ tawić jako program: wychować jedynie dobrych katolików— „ a będąc oni dobrymi katolikami, to się już sami jakoś wyrobią „ na rusinów takich jacy z katolicyzmem się pogodzą.

„ Uważajmy więc rusina za rusina t. j. mówmy z nim po rusku, niemój

„ my za złe jeśli się zapala nawet przeciwko polakom, pozwólmy mu
„ wybuczyć się ale wtó jakiekon pojęć - do jakiej partyi należy - mo
„ mieszajmy się - niechsobie będzie jakim chce byleby był katolikiem
„ czytelnikiem.
„ To przynajmiej moje zdanie, bom stracił już illuzyę że potrafimy
„ stworzyć jakąś nową partyę ruską, czysto narodową, a przytem szczerze
„ ze katolicką. Dało pisało o nas: „ Historia rzeczypospolitej polskiej
„ powinna Polaków nauczyć co wszelki eksperymenty wykonywa„
„ ci „ nowych" zakrzyk Rusinów nie udawałmsi teraz nie udadzą się.
„ Mamo na myśli tylko robotę jaką wzięli na siebie swoimi sił„
„ tarnatomi Zmartwychwstańców. "Zdaje się że Dało ma racyę -
„ Taka partya może się kiedyś utworzy - może nawet nasi uczniowie
„ do tego się przyczynią - ale nie my ją tworzyć będziemy. My twór-
„ cy katolików a resztę zostawmy P. Bogu.
„ Dawniej zwykle sam poruszałem kwestye narodowo - polityczne, wy„
„ wodywałem o nich rozmowę, ale przekonałem się że nic przez to się nie
„ wskóra, tylko traci się u nich zaufanie, bo kto nie myśli w tem tak jak
„ oni, ten dla nich nie może być życzliwy. I lepiej więc unikać ta„
„ kich kwestyi - nie mówić o nich. A kiedy oni spostrzegą że nie li„
„ bimy o tem mówić, ani by przy nas mówiono, sami przy nas o nich mó„
„ wić nie będą."

Przy wyborze nowego cenzora, chcieli Ojcowie dowiedzieć się jakie jest zdanie uczniów względem wyboru, skazali prefekci by wszyscy odpowiedzieli na zasadzie którego odbyło się 29. go, głosy ze swoich klas. Po rozmowie tych się pokazało się co: Budny miał głosów 11, Endzik 5, Nabak 2, Rogowski Kaz. 1, Polecki 2, Rogowski Witold 2, Sawiński Lew 1, Tomicki 1, Pocięcki 1, Wetkowski St. 1.
Urzędnicy i niektórzy z uczniów nie głosowali.

---

20. Na wakacye Ojcowie mówili o tem, że zdanie wszyscy się co nie ma u nas ferii. Co tak jest nie ma wątpliwości.

Дуже трудно хтось щось напише, газеты ніхто майже не читав, нема ревности у сеніорів, трудно було навіть часом знайти когось на сеньора, нема навіть ніяких тодавніше бувало сварок. Може зле було але все таки показовалощо есть якесь устрій. Тепер тихо, суповійно, але се тишина гробова. Кому се?.... Хто знає?.. Хиба ніхто ясно. И Отець сказали що самі добре не знають. Въ справозданю зъ року 1887. було сказано, що цьле выховане треба отвори на совістности щоби кождый робивъ зъ переконанем, не для ока, але разомъ опертый на интересі учениковъ, щобъ они родумівши що зъ цьлого порядку, зъ охотою йшли въ Интернатъ, они самі користають. Най мають якусь участь въ управленю, а тогды будуть дбати о свій порядокъ. Прото урядникамъ давали ся особни комнаты щобъ ихъ зъ охотити до урядовъ. Отже ученики ся питали Отець не були хибне? Интересъ выродився егоизмъ, а егоизмъ забиває всякі шляхотне чуство. Чиньба для кого на світъ для него нема людей? бо всі оглядаються на интересъ. Треба було, треба й тепер вказати ціль нагороду, але тіль нагородою ней буде ~~Богъ~~, не якась користь, але перша Богъ, другая щонайвищій, треба роскошь служити якійсь справі. Чи Богъ був нашою цьлею?.. чи був тонукою до дьлання?! Если ся бачить ніхъ рідко тепер приступають ученики до сповіди и причастія можна о тім сумнівати ся. Чи робивъ хтось для того щобъ служити справі, а взглядно добру интересу? Чи часомъ тутъ не есть головный ключъ до нехотя? Здаєсь що теперішный напрямъ закладу есть не приємный для учениковъ. Хотячи ломагати, служити якійсь справі, треба бути для него чувливымъ и мати до него переконане. Що до отрешного если того не було що ніхто не брався радо помагати О. Ректорови въ управленю интересу. Якому газету товариства не читалось? бо не писалось о рухъ займающихъ учениковъ. Якому не писалась? Бо була річь дуже трудна и неприємна дотикати справъ въ которыхъ річи не сідовотчемъ. И наконець чи добро близьнихъ було побудкою до праці? Давній ше колега насъ обходивъ, бо учащавъ до тои самои гимназіи ядля того що був нашъ родамець. Яка насрада? Не могу, сказав Отець, вмагати водъ васъ що бъ вы змінили свое переконане. Беліевъ уявляючи самъ не хитав бім що вы мислите, але понеже хочу управлятись зъ вами вспільно мушу оглядатись за такими которы зомною

розумьють ся. Прошу отпрошусь щобы тій котрій суть такими ста-
нули прилюдь, не уступаючись. Въ що не суть такими не маю имъ
се за зле, але прошу щобъ въ тымъ ся не крили, щобъ ся усунили бо и са-
мъ будуть въ фалшивомъ положеню и мають перешкоджати имъ.
Я то мень не до вѣры, хто догадуе ся якихсь штучокъ злярт-
ськихъ, хто куб ореаль за подлыну напрему въ интор-
тѣ, хто уважаеъ се да криводу. но водьму ему за зле мо такъчуб,
що такъ мислить, але ней не боре участи въ томъ що ся
робить."

Отець питали и брацтво и товариство ми булобы добре впрова-
дити знову давнѣйшихъ совѣтниковъ, або моньторовъ. Совѣтники
або моньторы малуть за радачу въ тыждневыхъ засѣданяхъ звърта-
ти увагу Вѣтцѣ на его поступованѣ зъ учениками. Не маютьсѧ
доносити, доглядати, або скаржитися, бо се есть рѣчь сенiоровъ и
водаручниковъ, але въ загаль перестерѣгати. Що серьезъ в хосенна
потрѣбна, то въ се зъ того можна заключити, що нѣколи такъ добре
самѣ Отець не могутъ свого поступованя осудити, якъ той кот-
рій ся дивлять зъ далека на се и найлѣпше по собѣ знають оскольки со
поступованѣ добре або зле слѣдствіе мае. Ходить лишь головно о се ри
ученики будуть мати водвагу Вѣтцѣ свои звертати увагу на ихъ
поступованѣ.[2] На се водповѣвъ одень, що такій великій страхъ панъ
теперъ передъ Вѣтцемъ, що не здаютъ ся ему можливимы такій совѣт-
ники. На се Отець водповѣли що если такъ есть точкъ разъ ~~до бре бы~~
потребували бы щобъ имъ хтось зверну въ увагу на се, бо муси быти щось
въ ихъ поступованю, що той страхъ викликуе, а се есть зле. Наконець
сказали Отець щобы о томъ можсе щось написати въ газетѣ и поспи-
тати ся давныхъ совѣтниковъ, котрій ще суть въ академичномъ до-
мѣ ми була въ свѣтъ яка користь[1]. для чого ся рѣчь упала? и що они терп-
ли коли да свои представленѣ.[2]

---

20. Браття алюмны спѣвали першій разъ руску службу Божу. Понеже
мало ихъ есть голосокъ, спѣвали въ супроводѣ органовъ. О. Дольни-
кій, спиритуальный рускаго семинара, сказали що если ся не спѣвъ

цьковито службу Божу, аліщь при тихій служов Божій хлъвають ся декотрій кусники, мощь об'томагати органами. Ученики вôдтавъ не стъвають тонощо тенори невдоволонй за се що брать Петко не учивъ их ъ так ъ як ъ они баҳали, не хотъли стъвати. Отець щоби стъвъ шов ъ лът " мо и мощь було обутися без ъ органов ъ що декотрыхъ дразнило, представ ъ лявъ декотрыхъ, щоби стъвали разомъ зъ братьми, ясно знай шли охот " ников ъ мъзь старшими. Вымавляли ся фраколь часу, або дновъра " дили щоб ъ всъх ъ добовдати до стъву. Отець зъ всёго зрозумьли, що ті бачать ся выроҳняти вôдъ иншихъ, зôрвати зъ тыми що стъвати нехотъли, а тымъ самымъ станути рѣшучо и явно по сторонъ Вôц ; а Вôтцови як ъ раз ъ о се ходило. Хотъли при тôй нагодъ соста " вити партію порядку и власти. Не удалось!

---

22. як ъ раз ъ два роки тому коли зôставъ Мальчиньский Вп. Отець ого " лосили, що на цендора выбирають Вітольда Рогошевского. Секретаф " ским ъ зôставъ Трчиский.

Товариство о мало що не розбилось. Выступивъ ден ъ зъ Товариса " ва говоряки, що въ нêмъ нема щита. Ubi pacem colledimt. Треть ъ двох ъ мôг ъ бы знайти котрій баҳали бы воҳживити Товарис " во. Для чого зъ ними не здвигавъся? Показалось що не двох ъ бу " ло таких ъ ластрех ъ. И въ котирох ъ огрѣтых ъ теплом ъ и ревнос " тю щось бы не можна було зробити! Ато мав ъ правдивый за " пал ъ до праць не усуваєсь вôдъ ней ледо ней иншихъ тотягав. Другій выступивъ говоряки, що не хоче масковатися. Здаєся що се була вôдповѣдь на Вôтця скорту.

---

26. Засѣданъ вôдпоручников ъ: Цѣцковичъ И. зъ Товариства, немавъ осадных ъ токов ъ. Зъ обрацтва вôдпоручника не було. Крокошань " кій зъ класы п. ч. 12 и 19: 1) Просять щоб ъ на снѣданъ мѣсто молока бу ж ъ ка ї. 2) Щоби на проходъ ходивъ хтохоке 3) Незнають коли от " ворена бібліотека? Мальчиньскій Б. зъ класъ п. ч. 29 и 15. 1) Просять щоб ъ на вечери катати по руски. 2) Рано що ъ можна вставати о 4 год. 3) Вêдельцѣ нечистій и хлѣбъ за надто сухій. Стецкевъ зъ мѣсяноки

клясы. 1) Сказать сѣ що на горѣнома щѣтокъ дочищена.
По водходѣ водпоручниковъ було засѣданѣ урядниковъ и сенаторовъ.
На тонки водпоручниковъ Отець сказали: що нема водповѣдныхъ
рускихъ книжокъ дочитанѣ. Рано сказали що можна вставати
о которій хто хоче, лишь щобы сѣ не умивати але потихо учити,
сѣ въ спальнѣ. Що вѣдольцѣ ноки стій то поручили Отець брату
Антоньому, щобы тойже сказавъ братови Валентому. Вѣзля-
домъ хлѣба Отець сказали щобы той хлѣбъ котрый лишає сѣ
на столахъ по обѣдѣ и вечери, не класти другій разъ на тацу, але по-
ресвѣдчившись якъ богато цѣлыхъ крумокъ лишає сѣ, водликами
се и упомнули щобъ кождый брав только хлѣба, коль коморе
зъ-есть, а тодъ не буде да сухій. Цѣсто молока не можне бути
рано бо на самперодъ, що всѣ бы сѣ не згодили на се, а водругесь щохай
не есть такъ поривный якъ молоко. На проходѣ всѣмусять ходи-
ти бо поприше, не булобы кому лишившихъ сѣ пальнувати, а по
друге що если бы всѣ не було на проходѣ тобы не бувъ проходъ прия-
ный, а въ прокѣмъ здорово есть повѣтрѣдльнити. Въ вѣзлядомъ
обѣдѣ Отець дверь нулись до сконома, а вонъ же сказавъ що всѣ знаютъ
коли есть отворена. Щѣтокъ сказали було аръ три, дерь сѣ подѣли.
Сказали спальникареви щобъ спитавъ сѣ хихто у себе не маѣ, или-
но дѣ тыхъ котрій мають особній комнати.
Декотрій хотѣли щобъ читати при столѣ Гуску льтературу. Отець
сказали що трудно есть при столѣ читать учебники.

---

27. Отець на сходѣ говоряки о Іосифѣ Ермать сказали о цѣлѣ-
ной водвадѣ, якъ она потрѣбна подъ кождымъ вѣзлядомъ тымъ, кот-
рымъ лѣтцо выкованѣ можедати якесь становиско въ свѣтѣ. Дверну-
ли увагу якъ теперь у насъ въ Интернатѣ мало такихъ людей кот-
рій бы смѣло стояли при своимъ переконанѣ. Отець роблять всѣ що
могуть щобы осмѣлити всѣхъ висказати передъ ними свои гадки.
Иной говорять що хотять але ерѣдною невкою що Вѣтця подъ
тымъ вѣзлядомъ не боятьсѣ. Досить перечитати тій дописи въ
рѣдныхъ лѣтахъ якій писали сѣ въ гадстахъ. Втось курсій

ѣкбы бувъ со прочитавъ вдивбы ся за голову здивованый ѣкъ могли учени-
ки такъ смѣло писати противъ своему Настоятелови. Сказавъ одинъ що
въ Интернатѣ есть великій страхъ ~~есть~~ передъ Вотцемъ. А однакъ вонъ
самый недавно написавъ страхъ ѣку допись критикуючи Вотця.
Вотця небоятьсѧ, бо Отецъ нѣколи за се не караютъ що хтось противъ нихъ
скаже, въ найгіршомъ разѣ если відповѣдитъ на сзорѣ або ѣкъ вторъ въ
вѣтнику. Але прецѣнь боронитись имъ вольно. Зъ кого боятьсѧ, то
своихъ колегівъ. Передъ Вотцемъ выскакуютъ своѣ переконанѣ, свое обурен-
на поступованѣ тыхъ котрій злого духа впровадзуютъ до закла-
ду, але голосно до тымъ не выступаютъ. А если такъ есть то тай сво-
бода ѣку даютъ Отецъ всѣмъ можемъ легко перемѣнитисѧ въ зло. Злѣкне
мовлять, а добрій не вѣдзиваютьсѧ, и такъ зло не знайде нѣколи
кусь опозиції, а буде свободно довводитись въ Интернатѣ, и иншихъ
тымъ самымъ до себе потягати. Въ кінци Отецъ сказали шо товчъ
повтримувъ вѣдъ впровадзенѧ нового уряду совѣтниковъ. Ци могутъ
добре радити ти, що оглядаютьсѧ на всѣ стороны, не маютъ вѣд-
ваги выступити явно зъ своими переконанѣми.?

Редакторъ В. Догошоскій.

Dodatek do „Btcmnuka."

(1890. Kwiecień. Nº 1.)

Postęp naukowy u nas.

„Tivocinium". za Kwiecień Nº 4. od str. 141 do str. 204.

1. Cel i zadanie naszego Zgromadzenia. (dokończenie)

W wielu miejscach niejasno; nie odrazu można schwytać logiczny ciąg myśli i następstwo jednych po drugich. Czasem jakieś zdanie niewiadomo skąd się wzięło? trzeba dopiero się zastanawiać. W takiej rozprawie powinien autor sam już o to się postarać aby odrazu każdemu czytającemu było jasno.

Nie należy wyrażać się o pobudkach niedoskonałych ale świętych, jakimi są: obawa piekła i pragnienie nieba, z pewnem lekceważeniem, jak np: „że tak niskie i podłe są powody naszego życia...." Raczej należałoby wyrażać jak nawet w tych pobudkach jest zawsze miłość Boża, choć słaba „initium amoris Dei.", bo inaczej byłby akt servilitèr servilis. — Tak jak zawsze czysta i doskonała miłość Boża nie może wykluczać interesu własnego. Nie można tedy bezwarunkowo wzgląd na interes własny potępiać. Jest bowiem taka i interes miłości np. kochać i być kochanym. Samego zaś strachu nie można zupełnie wykluczać jeśli jest strach przed utratą osoby ukochanej a choćby i przed karami które są wynikiem gniewu Bożego (timor damni est poenarum) i pragnienie jest bardzo prawidłowe osiągnięcia i posiadania przedmiotu ukochanego (desiderium remunerationum). Powinno się starać zasługiwać miłości (meritum) być jej godnym (perfectio) i nie można wykluczać pragnienia używania tego uczucia (felicitatem in amando) I dlatego to potępiona jest propozycja: „Detur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura, et sine ulla admixtione motivi proprii interesse. Neque timor poenarum, neque desiderium remunerationum habens amplius in se partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in amando inveniendam." Kiedy się kocha osobę naturalnie że przez to samo kocha się wszystkie jej attrybuta

2. Encore nos élèves. Artykuł obszerny, bo aż na trzech arkuszach a jed-

nak niema w nim ani powstawania się, ani nowy nienależących do przedmiotu. Wszystko rzeczowe i prawdziwe, a pisane z wiarą i ciepłem. Bardzo to piękna obrona naszych uczuć przeciwko nam samym. Rada którą autor podaje przy końcu dziwnym trafem — a może wspólnością uczuć i przekonań — spotkała się z tem co wypisano na początku „Btcemnuka" = „Ne pas toucher les questions de nationalité." Drugi jednak ustęp tej rady: „In omnibus adde modum." jest niemożliwą rzeczą ani dla nas, bo jak wyrazić się z umiarkowaniem tam gdzie my widzimy ruinę katolicyzmu? — ani dla nich, bo każda najbardziej umiarkowane zdanie nazwą ich drażni. Mogę zapewnić autora że wtedy kiedyśmy jeszcze wierzyli mocno w to że narodowość ruska da się dokonale pogodzić z katolicyzmem, nigdy uczniowie nasi nie usłyszeli od nas coś coby ich raziło. Przykład tego co się działo u nas w Bułgaryi dowodzi że się nie myliśmy w tem co uważamy dla narodowości jakiejś zgubnem, bo się przecież pokazało czem są Rosyanie dla Bułgarów? Tylko, ponieważ Rosyanie są naszymi wrogami, stąd uczniowie brali to wszystko cośmy mówili jako wyraz naszej nienawiści i niechęci, a nie życzliwości dla nich. Lepiej więc było, nie to się zgadzamy, o tem nie mówić wcale naszym uczniom. Jeżeliby nie wypadki, myślimy nigdy nie mogli ich przekonać a tylko drażnilibyśmy ich bez potrzeby. Tu się ma rzecz podobnie. To co powiemy o Rusinach przez uczniów naszych zawsze będzie jako wyraz niechęci, stałego żeśmy Polacy. Więc lepiej milczeć. Wielkie najumiarkowanie nasze słowo wezmą za politykowanie. Rada byłaby radykalna chyba ta, gdyby nie Polacy ale np. Bułgary wychowywali tu Rusinów.

3. Jakim jest Bóg a jakim jest człowiek. — — „tamdołąd" jest prowincyonalizmem, w pismach więc lepiej tego wyrazu nie używać.

4. Bóg (wiersz) W poezyi nie używa się wyrazów: czmycha, pyszaty. — Czy można powiedzieć: „Panie, nie dosyć Ci Siebie, boś Ty miłością?" wywodząc z tego konieczność stworzenia. Z tego by wypadało że Bóg musiał stworzyć świat. Tymczasem jest dogmatem że P. Bóg, w Sobie samym wystarcza najzupełniej sobie.

5. Deryderyum czyli droga do miłości Bożej (c. d.) Bardzo dobrze nam te stwierdzenia i po polsku oddane. W używaniu wyrazu najprzód trzeba odróżnić go od najprzód i nie używać jednego za drugi.

6. Jak powinniśmy się zachowywać w czasie lekcyi śpiewu? — Bardzo dobrze napisany artykuł. Słuszne są i widocznie na czasie uwagi w nim zawarte. Takie wytykiwanie naszych błędów i wad dowodzi z jednej strony że choć jest tu i niecałkowicie wśród nas (a gdzie niema?) to jednak czujemy to że

i budź on reakcyą, a z drugiej strony jest oznaką, że wszyscy pragniemy coraz większego postępu w doskonałości zakonnej, skoro ktoś z nas na nasze usterki zwraca uwagę odważa się o tem samem jest przeświadczony że tem nikogo nie dotknie. Trzeba unikać w pisaniu (a nawet i w mówieniu) wyrazu: gadać, gadanie Po nie należy się zawsze kłaść drugi przypadek. – Ostatnią uwagą i słowa S. Augustyna można było silniej wyrazić i zastarzować. „A lembardziej w czasie śpiewu chwalmy Go." – Przecież jeśli co to śpiew ma chwalić Boga; innego celu u nas mieć nawet nie może.

7. Wspomnienia podróży z Rzymu do Lwowa. (c.d.) – Jak zawsze zajmująco bardzo i z życiem opowiedziane. Forma tylko i pisownia trochę niedbała.

8. Kronika. Bardzo dobrze pisana, z życiem, dowcipnie i zajmująco. Pisał ją nie-Polak, więc naturalnie że są błędy w pisowni. Np: nie mówi się: „zapaleni duchem Chwały Bożej" – ale „gorliwością o Chwałę Bożą" Rozpoczyna się od postu, nie z postu. ale. ale. ale.

Akafisty śpiewano do P. Jezus, a nie do P. Serca J. – takiego Akafistu Rusini nie znają.

Święta Wielkanocne nie nazywają się wakacyami, a tylko świętami. Rekolekcye wczoraj nie mają na celu przygotowania do Spowiedzi (Spowiedź o wiele wcześniej odbywają) ale mówi się tylko Konferencye o Męce Pańskiej. Jaki ich cel? Chi bo ja?

Bardzo sympatycznie i miło jest opisany ś.p. Danek. Są tylko pewne niedokładności np. Doktor nasz nie widział go wcale – inny go leczył, bo wtedy nie był u nas kiedy go pies ukąsił. – Komunię S. przyjął w Wielkiej, na 4 dni przed śmiercią.